

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eestimaa Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 7

Juuli 1932. a.

VIII aastakäik

Tellimise hind postiga:
aastas 100 senti
6 kuu peale 55 "
1 " " 10 "
Välismaale aastas 150 s.

Ilmub kord kuus.
Talitusjatoim.: Tallinn, Lai tän. 38, k.4
Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad ja postiasutised.
Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:
1 lhk. kr. 20.—
1/2 " " 10.—
1/4—6.— ja 1/8 lhk. " 3.—
Teksti ees — 50% kallim

SISU: 1) Administratiivasutiste ülesanded töökaitse seaduste arendamiseks — *J. Klesment*. 2) Tööpalk ja haigekassa — *L. Johanson*. 3) Sotsiaalkindlustus ja ilmamajanduskriis. 4) Lastekaitse ülesannetest ja hoolekandest — *Dr. H. Jürgenson*. 5) Suvisest tervishoiust — *Dr. H. Jürgenson*. 6) Töölise kindlustamisest Tšehhoslovakkias. 7) Haigekassa ei avalda haigusesaladusi. 8) Põletamine — *Dr. G. Seegalli järgi*. 9) Kinnitusnõukogu otsusi. 10) Tartu Üldhaigekassa peakoosolek. 11) Sotsiaalkindlustusest. 12) Tööpuudus. 13) Dr. med. Paul Pödder †. 14) Surma lõikus. 15) Kirjandus.

Administratiivasutiste ülesanded töökaitse seaduste arendamiseks.

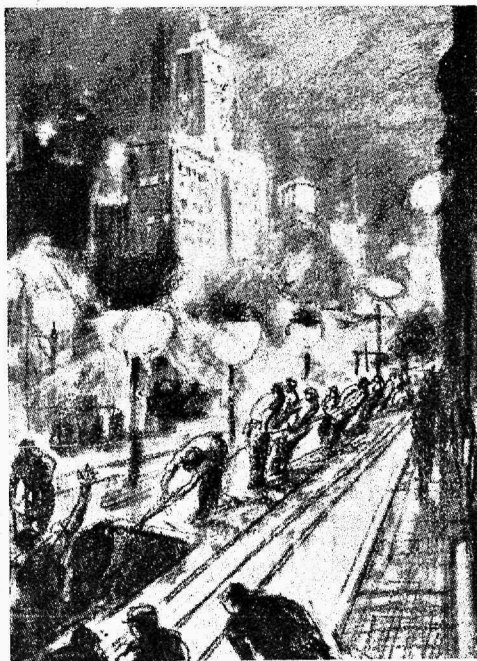
Vann. adv. abi *J. Klesment*.

Vene tööstusliku töö seaduse alusel kuulusid töökaitse alasse puutuvate seaduste seletamine ning kaebuste läbivaatamine töökaitse normide kohaldamisel kahesugustele asutistele: 1) tööliste kindlustuse alal kinnitusnõukogule ja kohalikkudele kinnitusametitele; 2) töölepingusse puutuvate eeskirjade alal Vabriku- ja Mäetööstuse peametile ning kohalikkudele ametitele.

Vene ajutise valitsuse seadusega 22. juunil 1917 (VSKK 182 — 1917) kaotati tegelikult ära vabriku- ja mäetööstuse peamet ning vastavad kohalikud ametid, pannes nende ülesanded kuni „vastava keskorgani loomiseni“ tööministrile. Vastav keskorgan jäi loomata Vene ajutise valitsuse poolt ning on loomata ka meil. Kindlustuse alade jaoks loodi Eesti seadusega kindlustusnõukogud ja ametid, milliste töö tulemused seaduste tõlgitsemise ja arendamise alal ei ole väikesed ning mis ka meil täiel määral oma olemasolu on õigustanud.

On mõnel juhul olnud kõne all analoogiliselt Vene vabriku- ja mäetööstuse

peametile kollektiivse keskorgani loomine ka töölepingutesse puutuvate kü-

Walter Klemm.

Öötöö suurlinnas.

simuste — TTS II ja III osas ja muudes seadustes leiduvate eeskirjade selgitamiseks ja lahendamiseks. Seni ei ole siin aga jõutud edasi, kuigi vahepeal juurde tulnud rida uusi seadusi, mille autoriteetne tõlgitsemine hädavajalik.

Olgu tähendatud, et Vene vabrikuga mäetööstuse peamet pikema kestvuse aja kestel vastu võtnud terve rea põhjanevaid seletusi TTS normide käsitamiseks, millised praegugi omavad küllalt tõsise kaalu ja millega administratiivasutistel kui kohtuil tuleb arvestada.

Kuigi meil vastav kollektiivorgan puudub, on nende seaduse eeskirjade tõlgitsemine ja neisse puutuvate küsimuste lahendamine meil administratiivorganite poolt täiesti võimalik.

Vene ajutise valitsuse seadusega 22. juunist 1917 on antud tööministrile (meil haridus- ja sotsiaalministrile) õigused, mis Vene ministeeriumi asutamise seaduse § 618¹, lisa § 125 pp. 1—3 järgi oli vabriku- ja mäetööstuse peametil.

Nimetatud paragrahvi järgi on hariduse- ja sotsiaalministri ülesandeks *juhatuskirjade, kodukordade ja eeskirjade väljaandmine seaduste arendamiseks ja kohaldamiseks, mis leiduvad TTS teises ja kolmandas osas*. See tähendab ministri õigust anda määrusi, juhatuskirju ja seletusi kõigi eeskirjade suhtes, mis käsivad tööliste palkamist, palgarahmatuid, tööliste ja tööandjate vahetust, tööaega jne.

Kuna osa TTS eeskirju muudetud ja täiendatud uute seadustega, laienevad hariduse- ja sotsiaalministri vastavad õigused ka nendele Eesti ajal vastu võetud seadustele.

Edasi annab sama paragrahv hariduse- ja sotsiaalministrile õiguse anda üldiseid eeskirju abinõude kohta, mida tuleb pidada silmas tööliste elu, tervise ja koopluse kaitseks töö ajal, samuti nende eluruumides, kaitse hoonetes ning arstiabi korraldamise kohta.

Kuigi hariduse- ja sotsiaalministeeriumis põhjanevate seletuste, kui ka juhatuskirjade ja määruste andmisel seni on olnud tagasihoidlik, on nende andmine seaduste alusel täiesti võimalik.

Omal ajal töötati hariduse- ja sotsiaalminister L. Johanson'i korraldusel välja määrused tööliste elu ja tervise kaitseks, määrused õnnetuste vältimiseks ehitustöödel ning määrused töötaja korraldamiseks. Need määrused jäid valitsuse kriisi tõttu avaldamata.

Oleks vajalik, et ministeerium asuks nende ülesannete täitmisele, mis seadusega pandud ministeeriumi peale. Ministeeriumi ülesanded ei piirdu mitte ainult seaduste seletamisega, vaid ta võib anda ka määrusi „seaduste arendamiseks“, mille all tuleb mõista määruste ja juhatuskirjade andmise õigust laiemas ulatuses niivõrd, kui nad ei käi seaduse enda vastu.

Edasi tuleb pidada silmas, et seadused annavad töökaitsele järelevalve ja määrusandluse alal teatavaid õigusi ka omavalitsustele.

Nii kuulub Linnaseaduse § 2 alusel linnavalitsuse võimkonda muu hulgas töökaitse, avalikkude tööde korraldamine, tööpuuduse vastu võitlemine, tööbörside ja töötamise vahetalituse kontortite sisseseadmine jne.

Linnavalitsused võivad anda sundmäärusi tervishoiu alal tööstusliikudes käitistes (§ 108 p. 18), normaalpuhkeaja kohta tööstusl. ja kaubandusl. käitistes (§ 108 p. 26) ning alaealiste tööliste kaitse kohta (§ 108 p. 27).

Neid seadusi ja eeskirju on linnavalikogud samuti kasutanud visalt.

Administratiivvõimudel on seadustega kindlustatud mõnedki võimalused töökaitse alal otstarbekohaseks korraldamiseks ja seaduses leiduvate eeskirjade arendamiseks. Kui seda seni pole tehtud, ehk tehtud sel alal vähe, siis pole see mitte alati seadusandluse süü.

Haigekassade tegelased!

Levitage „TÖÖ JA TERVIST“, — sellega aitate kaasa sotsiaalkindlustuse arengule Eestis.

Tööpalk ja haigekassa.

L. Johanson.

Praegust majanduskriisi kasutatakse tööpalga allasurumiseks.

Tööpalk ei ole mitte töö, vaid tööjõu turuhind, selle inimtööjõu, mis kasutatud tootmisprotsessis. Seega osa tööhinnast.

Selle fondi, millest tööpalka tasutakse, loob tööline ise oma tööga.

Töötasu suurus oleneb nõudmisest ja pakkumisest, jõudude vahekorrast, seadusandlusest, poliitilisest ja majanduslisest seisukorrast.

Mida suurem töötute armee, seda kergem on tööpalka vähendada: sest tööliste valik on suur.

Mida nõrgem on tööliste organisatsioon, seda väiksem on vastupanu tööpalga allasurumisele.

Eestis on tööliste organisatsiooniline jõud seni nii väike olnud, et see pole võimaldanud isegi kollektiivlepingute sõlmimist. Peale paari kutseala, on Eestis kõikjal veel üksiklepingud.

Seega on tingimused tööpalga vähendamiseks Eestis eriti soodsad ning tulemusena:

Eesti tööliste tööpalk on madalamaid Euroopas, kuid teda vähendatakse veelgi.

Võrreldes 1930. a. ja 1931. a. on tööpalk Eestis langenud kõigil tööaladel, 1932. a. aga 20—50% võrra.

Tööpalk peab võimaldama tööliste ja ta perekonnale eluüalpidamise.

Haigekassade tulude aluseks on tööpalk, mille järgi arvestatakse kindlustusmaksu.

Haiguskindlustusmaksu protsendi määramisel 1912. a. öeldi, et pole Venemaal andmeid haigustuste arvu kohta, mida võiks tulude aluseks võtta. Arvestati Saksamaa 1885.—1900. a. andmetega, mille järgi haigekassa 100 liikme kohta tuli 36 haigusjuhtu, keskmiselt kestusega 20 päeva, seega 100 kohta 720 puudutud päeva, arvestati, et keskmiselt kaotab tööline haiguse läbi $\frac{1}{10}$ tööajast, mis võrdub 2,5% tööpalgast. Kuna aga toetusrahad on määratud $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ tööpalga suuruses, siis on tarvis puudutud tööaja katteks 0,6—1,7% töötasust.

Viga seisab juba selles, et Eestis ei tule 100 haigekassa liikme kohta mitte 36 haigusjuhtu, vaid 1930. a. — 40,7, 1929. a. — 62,2, 1928. a. — 49,5 ja haiguspäevi 100 liikme kohta mitte 720, vaid 1930. a. — 740, 1929. a. — 943.

Kahekümne aasta jooksul on muutunud tööpalk, tööaeg, tööpäevade arv aastas jne.

Sellepärast on alused, mille põhjal haigekassa maksuprotsent määratud, põhjalikult muutunud. Need alused on pärit läinud aastasajast, millest lahutab meid mitu sõda ja mitu majanduskriisi, ka ilmasõda, revolutsioon ja riikide ümberkorraldamine.

Mahajäetud lapsed.

Vaatamata muutunud oludele, ei saa siiski ka edaspidi asuda seisukohale, et haigekassa maksu võiks võtta üle 6% tööpalgast (2+2+2). Seda sellepärast, et Eestis on sotsiaalkindlustus teostamata: puudub vanade, töövõimetute, leskede, vaestelaste, kutsehaigete kindlustamine, aga ka tööpuuduse vastu kindlustamine. Haiguskindlustus ei ole sotsiaalkindlustuse süsteemis mitte kõige tähtsam. Tööliste sotsiaalse ja ainelise kindlustuse seisukohalt on suurema tähtsusega just vanade, töövõimetute, leskede ja vaestelaste kindlustamine, mida juba arutanud ka töökonverents ja mis teostatud enamikus Euroopa riikeist.

Tööpalga languse ja tööpuuduse taga-

järjel on haigekassad praegu raskes seisukorras. Olukorda peab siin edaspidi parandama tööpalka tõus, mille tagajärjeks on ka haiguste arvu vähene- mine, aga ka haigekassa sissetulekute suurenemine.

Mida suurem on tööpalk, seda väiksem võib olla ka haigekassa maksuprot- sent.

Sotsiaalkindlustuse huvides on töö- palga tõus, mitte aga langus, mille heaks tehakse arusaamatute ja lühinägeliste ringkondade poolt kihutustööd.

Just sotsiaalolude parandamisega, tervishoiu nõuete täitmisega, profilak- tikaga, töötasu suurendamisega, korteri- ja toitlusolude parandamisega vä-

henevad ka sotsiaalkindlustuse, eriti haiguskindlustuse väljaminekud.

Tööliste keskel ei tohi pinda olla sel- lel ässitustööl, mis nüüd tööpalka veelgi allasurumiseks rahva keskel tehakse, kusjuures arvestatakse inimeste aru- saamatusega, kadedusega ja muude eba- voorustega.

Sotsiaalkindlustuse areng on võima- likum ka siis, kui tööpalgad on kõrge- mad.

Töölisorganisatsioonid peavad edas- pidi paratamatult esirinnale nihutama just palgavõitluse ja sotsiaalkindlustuse, kui need tegurid, millele rajatakse töö- lise inimvääriku elu.

Sotsiaalkindlustus ja ilmamajanduskriis.

Omas viimases ettekandes, mis hiljuti sur- nud rahvusvahelise töömehi direktor Albert Thomas rahvusvahelisel töökonverentsil kuue- teistkümmendal tööpäeval pidas, andis ta aru ilmamajanduskriisi halvast mõjust sotsiaal- poliitikale. Ei ole imeks panna, et valitsev ülemaailmne majanduskriis halvendab töö- tempot rahvusvahelises koostöös sellel alal. Maailmamajanduskriisi raskused avaldavad mõju juba kindlustuste vähendamiseks. 15. märtsist 1931 a. kuni 1. veebruarini 1932. a. oli uusi kindlustusi 28, kuna eelmistel aastatel see arv palju suurem oli. Need 28 kind- lustust tunnistavad, et kõigile raskustele vaatamata sotsiaalne edenemine ka rahvusvaheli- sel tööpöllul edasi kestab.

Sotsiaalsest saavutistest, võime lugeda Austria sotsiaalreaktsionäride ajakirjanduses, ei ole väljamaal midagi ülejäänud. See väide on täiesti ekslik ja lükatakse ümber rahvusva- helise sotsiaalkindlustuse arengu poolt. Pal- judes riikides kerkis nõudmine sotsiaalpoliiti- lise arengu järgi. Vaatamata sotsiaalkindlus- tuse teatud paranemisele, on Belgias hai- guse ja invaliidsuse vastu kindlustamise sea- duse muutmisele viidetud. Mõnes riigis, kus kriis eriti suur, võime isegi sotsiaalkindlus- tuse tagasimineku märgata. Tähelepanekud Saksamaa kohta, toonitas aruandja, võivad kartusi põhjustada. Mitmes sotsiaalkindlus- tuse hädaseadustes leidub kahtlemata kärpi- misi kindlustatute kohta. Iseäranis on häda- seadusega 5. juunist 1931. a. — vaatamata temas tehtud pehmemadavatele määrustele hä- daseaduse kaudu 6. okt. — abiandmise eel- tingimused oluliselt raskendatud ja toetuse andmise kestvus lühendatud. Haiguskindlus- tuse käsitamist on teatud määral kitsendatud. Kärpimisi on ettevõetud ka hädaseadusega 8. detsembrist 1931. a. Üldine haiguskindlustuse seis on — väljaarvatud perekonnakindlustus — tagasi viidud 1914. a. tasapinnale. Seega

saavutatakse kokkuvõtte haigekassade välja- minekutes, millised 1929. a. näitasid 2.200 miljoni mk., kuna nüüd on kulud 60 miljoni võrra vähenenud. Õnnetusjuhtumise ning in- valiidsuse- ja vanaduse vastu kindlustamise alal on mitu sadatuhat maksudest kustutatud.

Sarnast muljet on saanud rahvusvaheline töömehi ka Suur-Britaniast. Muidugi on rah- vuslise valitsuse poolt plaanisetud kokkuvõtte puudutanud tööpuuduse vastu kindlustamist. (Toetuse kärpimine, kindlustusmaksude suu- rendamine; majanduslike kelvuse uurimine toet- tuse andmise korral üle 156 päeva aastas jne.). Ka haiguse ja invaliidsuse vastu kindlustami- sele Inglismaal on majanduslik kriis oma mõju avaldanud. Üldse aga selgus ettekandest, et üldisest sotsiaalsest tagasimineku ei saa üldises mõttes juttu olla.

Sotsiaalkindlustuse seisaku ja tagasimi- neku kõrval algas ettekanne mõnes riigis tehtud edusammudest sotsiaalkindlustuse alal. Mõnes riigis vähendati majanduslike kriisi surutisel tööpuuduse all kannatajatele toetust. Belgias ja Prantsusmaal on tööpuuduse korral toetuse andmist kõrgendatud. Tšehhoslo- vakkias on 1931. a. läbiviidud seaduse kaudu 1930. a. juunikuust alates ettenähtud tööpuu- duse all kannatajatele toetuse suurendamist. Poolas on hoolekande korralduses tööpuuduse korral abinõud tarvitusele võetud. Rumeenias on sisseseatud neis maakondades, kus majan- duslik kriis iseäranis raske, arstlik abiand- mine töötatööliste.

Hispaanias oli vabariiklike korra sissesead- misel otsekohesid ülesandeid sotsiaalpoliitilise tegevuse suurendamine ja ka sotsiaalkind- lustuse areng. Vaatamata halvale majanduslikele konjunktuurile, on sunduslik emade kindlus- tamine läbiviidud, samuti ka seaduslik abi- andmine vigastuste puhul, mis saadud õnne- tujuhtumise korral põllumajanduses. Brasi-

lias töötatakse praegu laialdasema sotsiaalkindlustuse plaani alal.

Pöördest, mis on tulnud Ameerika sotsiaalkindlustuses, kõneles Thomas, et majandusline kriis on siin sotsiaalkindlustusele tunduvalt paremusi toonud. Visconsin'is tuldi mõttele seaduslikku tööpuuduse vastu kindlustamist ellu kutsuda. Pensylvania kuberner oli kokku kutsunud konverentsile kubernere seitsmest idariigist, millisel konverentsil otsustati tööpuuduse vastu kindlustamise küsimust kaalumisele võtta.

Sotsiaalse arengu kohta Ameerikas tõi ette Thomas tõsiasja, et moodsal tööstusriigil *tööpuuduse vastu kindlustamise seaduseandlus on ainsam ja otstarbekohasem abinõu sotsiaalseks abiandmiseks töötuile*. Ühendriikide halva majanduslise seisukorra tõttu on ka abiandmine töötuile eraviisil täiesti nurjunud. Ameerika tööseadusandluse liidu sekretäri J. B. Andrews'i andmete järgi on 1930. a. avalikkude ja eraabiandmise asutiste poolt töötute heaks väljajagatud 250 miljoni dollari suurune summa. See on kaunike summa. Kuid kui võrd tähtsusetata see summa on, toonitas aruandja, mõeldes töötute arvule! Kui oletatakse, et keskmiselt oli töötuid ainult viis miljonit, siis langes igale töötuile mitte rohkem kui 50 dollari aastas. Ühe suurema sõidukite sisseseadetega varustamise ettevõtte juhataja Chikagos, D. H. Goldsmith, seletas hiljuti senatis, et on vaja vähemalt 600 kuni 800 mil-

jonit dollari, et kõiki töötuid enam-vähem rahuldada. Võrreldes sellega, mis mõned Euroopa riigid töötute heaks annavad, kellele selleks palju vähem võimalusi, kui Ameerika Ühendriikidel, oleks ka see summa liig väike ja ei võimaldaks kõiki töötuid rahuldada. Ameerika sotsiaalse hoolekande eestvõitleja proua Jane Adams, omas ettekandes sotsiaalsest tagajärjedest kriisi mõjul, juhtis tähelepanu tuberkuloosi juurde kasvule ja näitas, kuidas igapäevane piima tarvitus teatud riikides peaaegu kolmandikku võrra on tagasi läinud ja koolides töötute laste vaimline tagasimine kindlaks on tehtud, ning kuritegevus suureneb. Kriisile vaatamata on sotsiaalkindlustus oma põhimõtetes muutmatuks jäänud ja Ameerika eeskuju aina kõvendab sotsiaalkindlustuse põhimõtete õigust. Paremaks abinõuks „võitu alal hoida ja kindlustada“, on Thomas'e ja rahvusvahelise tööameti juhatuse arvamise järgi „algatud tööd jätkata, täiendada“. Kriisi vastu nõuab Thomas uut tegevusviisi. Takistus, mille all maailm kannatab, on puudus asjatundlikkusest, ülesehitavast, julgust juhtimisest poliitilisel, sotsiaalpoliitilisel ja majanduslisel alal. On küsitav, kas otsuste järgi, mis tehakse, järgneb tsivilisatsiooni uus õitseage ehk sünge tulevik, kus mõnigi vara, mis inimesed endale on soetanud, hävinemisele ja kadumisele on määratud. Uue tsivilisatsiooni huvides on Thomas mitte ainult sotsiaalkindlustuse allesjätmist, vaid ka sotsiaalkindlustuse arengut.

Lastekaitse ülesannetest ja hoolekandest.

Dr. H. Jürgenson.

Hoolekande alla kuuluvad õige mitmed alad: hoolitsemine laste, kui ka töövõimetute täisealiste eest. Lapsi võib siin jagada mitmesse liiki: 1) rinnalapsed, 2) lapsed 2—6 eluaastani, 3) koolilapsed kuni 18 a. j.n.e., täisealiste hoolekanne haarab peamiselt tiisikusehaiged, alkoholikere, suguhaiged, tumme, vigaseid, haiged jne. Kultuurriikides võetakse juba rinnalaps hoolekande alla, kusjuures viimane seisab selles, et antakse tasuta nõu emadele laste hoidmisel ja toitmisel. Selliste nõuandepunktide asutamine osutub meil küllalt uueks ettevõtteks, Saksamaal asutati nad 1920. aastal. Üldiselt tuleb nimetada, et näiteks Preisimaal 17—21 last 100 kohta esimesel aastal ära sureb, — keskmiselt seega iga 5—6. Eriti suureks muutub surevus nende õnnetute juures, kellel ema pole ja keda kasvatavad võõrad; ka on teada, et neid, keda pudelipiimaga toidetakse, viis korda

rohkem sureb kui neid, keda rinnaga toidetakse. Kui tähtsaks osutub see-

Tööta ema ja laps. Nälgiv ema ja laps San-Franciskos, Ameerika miljonäride linnas — otsivad jäätistehunnikust omale toitu, et nälga vaigistada.

tõttu, et emad (ta veri, piim) terved oleksid, — kui tähtsaks osutuks rinnalapse tervise seisukohalt hävitada igasugune salajane ehk avalik emade prostitutsioon!

On olemas nii rinnalaste kodud, kui ka lihtsad nõuandepunktid emadele; esimestes kasvatatakse, toidetakse j.n.e. last, teistes antakse emadele laste suhtes nõu.

Rinnalastekodudes on seks vastavaldamised, lastel on oma voodike, pesu jne.; kodu tegevust juhivad arstid.

Väga kardetavaks osutuvad rinnalastele kuumad suved, prof. W. Schürmanni järele sureb kuumal suvel Saksa maal 10.000 rinnalast rohkem kui jahedamal suvel. Rinnalaste suurt surevust põhjustavad eesrinnas ning peamiselt just seedimisrikked, tuleks ka mustusekandjad kärbsed suvel hävitada. Väga tähtsaks osutub rinnalaste juures, et nad rohkem kergemalt rietatud oleksid, rohkem jahedamates ruumides suvel oleksid, vett keedetult saaksid j.n.e.

Rinnalapse tervise pandiks on ema tervis, mistõttu tuleb nõuda, et 2 nädalat enne sünnitust ja 6 pärast sünnitust emad oma elukutse (vabrikus jne.) tööst vabastatud oleksid.

Et väljaspool abielu sündinud laste surevus ligi 50% ületab teisi, siis tuleb vastavat korraldust nõuda, et mitteabielulistele senisest suuremat tähelepanu saaks pühendatud, vaesed haiglatesse vastu võetud, mõned kuud toidetud jne.

2—6 eluaastani osutub juba laps rohkem vastupidavamaks, kuid siin ähvardavad teda teised hädaohud, n. n. lastehaiguste näol, kuhu arvatakse tavaliselt sarnaseid haigusi, nagu leetrid, sarlak, difteriit, läkakõha, mis võivad last surmata. Selle aja laste hoolekannet peab püüdma lapsi rohkem kosutada vabas õhus, et nad mängiks, areneksid, rõõmsad oleksid jne. Selles eas tuleb ka arvestada näärmete tuberkuloosi, skrofuloosi, rahiitise, eksudatiivse diateesi nähtustega ehk haigestumistega, mille vastu võideldes lastele värskeid, kosutavaid, vitamiinise sisaldavaid, tooresteite tuleb anda, kõrgustikupäikesega alla viia jne. Eriti osutub tähtsaks varase tuberkuloosi nähte kindlaksmää-

ramine ja lapse jõude tõstma hakata õigel ajal, tiisikusehaigetest last eraldada jne. Loomulik, et selles eas, kus laps nagu nõel, teda eemale tuleb hoida kõiksugustest teistest külgehakkavusega ähvardavatest haigetest.

Pärast 6. eluaastat hakkab laps koolis käima, kuid siin tuleb veel ta eest hoolitseda õpetajate ja kooliarsti kaudu. Kooliea haiguste hulka arvatakse tavaliselt koolipingis istumisega (osalt) seotud selgrookõverdust, lühinägelikkust, küürusistumisest tingitud nina verejookse, haigestumisi kärnadesse jne. Õnnetute juhuste ärahoidmiseks ei osutu sobivaks rohkem kui 2-kordseid koolimaju ehitada, koridor olgu külje peal, klassid võiksid ka paviljonide viisi suurde aeda mahutatud olla. Klassi pikkuseks sobiks 9 ja rohkem meetrit, kõrgus 3,5—4 meetrit. Aknad vaadaku põhja-lääne ehk põhja poole. Akende pindala tehku välja 0,2 osa põrandast, s. o. 20% valgus paistku õpilaste raamatute peale vasakult poolt, seinad olgu kaetud helehalli õliga. Erilist rõhku tuleb panna võitlusele tolmu vastu (põrandal, lael, seintel), kui ka ventilatsioonile, et laste naha tegevus ja hingamine võiks sündida sanitaarses miljöös; viimased lubavad last korralikult tööd jälgida, tööd kaasa teha. Erilisi nõudeid tuleb seadida ka koolipinkide suhtes, raamatukirja, tahvli ning muude õppevahendite kohta.

Et laste juures ilmsiks tulevaid väsimusnähte lähemalt võiks hinnata, osutuks peale ülalnimetatute ka soovitavaks, et neid sarnasel korral saaks psühhotehnilistes büroodes erilisel läbi uuritud, katseid tehtud dünamomeetriga, ergograafiaga, estesiomeetriga, pletismograafiaga jne., — võimlemise suhtes kõik lapsed arstlis-kehalise kasvatuse nõuande punktist läbi läheks, kust vastavaid näpunäiteid antakse.

Kooliealiste laste hoolekandes osutub väga soovitavaks ka see korraldus, kus lapsi suure vahetunni ajal toidetakse (piim oleks siin kõige paremaks toiduaineks; kui võimalik, siis peale võileiva veel vitamiinise sisaldavaid tooreisaineid: salat, tomat jne.). Nõrke koolilapsi tuleb suveks saata suvekoloniidesse jne.

Õpilaste tervisele osutub tähtsaks ka koolitöö ärajaotamine koolipäevadel. Siin valitseb aga koolides tihti täieline korralagedus: mitu klassitööd ühel päeval, võimlemise jaotuses jne. Kooli tervishoiu eest vastutavaks peetakse kooliarsti. Mis veel kooliealisse ajajärku puutub, siis peaks kooli lõpetamisel abiks oldama õpilastele elukutse valikul.

Laps vajab rohket hoolitsemist enne

täisealiseks saamist. Tõeline kultuurriik peaks siin ühetaoliselt kõiki lapsi toetama vastandiks sellele arvamisele, et kes rikas, see vajab vastavalt ka hoolekannet. Riiklis-ühiskondlistes arusaamistes, kus kodumaa-armastusest jne. palju räägitakse, peaks läbi lööma kord ka see mõte, et kui kodumaad kõik peavad armastama, siis *armastatagu* ometi ka kodumaa lapsi, ka kehvi lapsi!

Suvisest tervishoiust.

Dr. H. Jürgenson.

Suvi on määratud kosutuseks ning eriti vajab seda ka tööline. Maatöö ei riku nii tervist, kui linnatöö, tehaste raske ja kurnav töö.

Maatööde paremuseks osutub eesrinna see, et tuleb töötada vabas looduses, mis rikastab verd hapnikuga, kosutab tervist, parandab meeleolu.

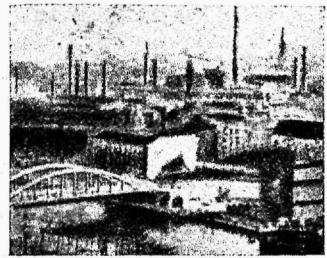
Muidugi ei mõju suvi igal ajal ning iga inimese suhtes ühetaoliselt, — peale puhtisiklike omaduste etendavad siin suurt osa vanadusaste, vastavad kliimaatilised tingimused j.n.e. Tohiks kõigepealt see selge olla, et kõrge vererõhuga inimestel ei sobi palju päikesevanne võtta, meie legendikkude maa inimestel ei sobi suvitama mägestikku sõita, lastele ei kõlba aerutamine, jalgrattasõit, mis võib kergesti neile saatuslikuks saada. Edasi meie tänapäeva ühiskondlikult küllalt nürida, seevastu aga oma isiklises elus küllalt egeostlikul närvilisel ajainimesel ei või igasugune puhkus suveajal vastavat rahuldust anda.

Suvepuhkus, olgu ta siis kui tahes väike, peab aga eesrinna just kasulik olema meie tervisele.

Kõigepealt lubab suvi meil vähegi järele mõelda oma tervise üle, — suveaeg peab seks ajaks välja kujunema, kus omale vastavaid tervislisi harjumusi kasvatame. See puudutab kõigepealt me naha tegevust, mida peame pesema suplemas või saunas käies. Edasi tuleb hoolt kanda, et me läbi nina hingama õpiksime, sarnasel teel ei satu tolmu nii kergesti kopsudesse, mis kopsukatarri j.n.e. peapõhjuseks saab.

Tolmu vastu võidelda tuleb meil kõigil ja seda igalpool, olgu see omavalitsustes, riiklistes asutustes j.n.e.

Kolmandaks tuleks hoolitseda hammaste eest: puhastada suud sooja veega pärast õhtusööki. Me õpilastest kannatavad 75% halbade hammaste all!

Surnud tööstuslinn Saksamaal: Berliini alev Spandau, suurem osa tehaseid seisavad tööta. Sõja ajal töötas siin „Deutsche Werke“ tehastes 100.000, nüüd 900 inimest.

Ka peaksime selle eest hoolitsema, et seedimine korras oleks. Tartus 1000 õpilast läbi vaadates leidsin, et 5% kannatas paelussi ja 23% solkmete all! Kui sarnaseid sooltes kellegil on, tulevad nad kohe välja ajada, nõu arstilt, mitte apteegist küsida!

Mis aga eriti tähtis: küünealuseid iga päev hästi puhtaks pesta kuuma veega ka enne sööki.

Peipsiäärsetes külades, kus kalu halvasti keedetakse, on rannarahval väga palju laiusse ning teisi usse. Kala ja liha olgu hästi keedetud!

Tuleb nimetada korralikkust eluvii-sides: õigel ajal magada, õigel ajal süüa, vara voodi, vara üles. Hoiduda joovastavatest jookidest!

Mis rõivastusse puutub, siis olgu see hästi lihtne, otstarbekohane ja kerge. Rõiva sanitaarseks hinnanguks tuleb vaadelda: 1) rõivast termilisest seisukohast ja 2) rõivas sisalduvat õhku. Suvekuudel omab erilise tähtsuse see, et keha rohkem õhku saaks. Viimasega saab nahk rohkem tegutseda, eristada, hingata j.n.e. Kui katmatu naha tööd number 100-ga märkida, siis väheneks see töö rõivastamise juures, kus keha katavad kampson, särk ning vest, kui peale selle veel kuub seljas on, number 33. Edasi on teada, et villases flanelis leidub õhku üle 90%, trikoos 73—86% j.n.e. Õhu soojusjuhtimist 100 märkides, leiaksime, et flanelil ta teeks välja 122,2; trikool 172—222 j.n.e. Ses mõttes on väga soovitav just suvel flanelli, siitsi, üldse kerget riidet kanda.

Kui valge riide soojusneelamist 100 märkida, oleks see oranshriidel juba 140, tumerohelisel 160, sinisel 198 ja mustal 208. Siit selgub, et heledad värvid suve ajaks kõige kohasemad tervislikult on. Rõivad ei tohi mürgilisi aineid sisaldada, roheline värv on sisaldanud eneses mõnel korral mürkisid. Riietes, kuigi nad värvitud, ei tohi leida sarnaseid mürke, mis vistrikke j.n.e. võivad välja kutsuda.

Igasugustest nõõritamise-moodudest tuleb hoiduda, — moodul pole tervisega midagi ühist.

Paremaks suvituskohaks osutub loomulikult maa, kus saab vabalt paljajalu käia j.n.e.

Korterites, kus puhkuseajal tuleb elada, olgu õhk puhas: värske õhk on paremaks kopsu tervise eest hoolitsejaks. Kus võimalik, hoitagu ka ööseti aken lahti. Toit lihtne, kindlal ajal sissevõetuna, aitab kaasa korralikule seedimisele.

Mis spordisse puutub, siis osutub

paremaks just füüsiline töö, — põllutöö. Maainimeste halb kehaseis on tingitud ületöötamisest, selleni ei tohi küll mitte katsuda jõuda.

Paremaks kehahoiu parandajaks oleks ujumine, paremaks ajaks osutub hommikune ehk õhtune kella 6—8. Nooremad kui 10 aastat ja vanemad kui 60-aastased võiksid loobuda ujumisest. Sportlistest harudest võib viskeid ja hüppeid igaihele soovitada, — naised olgu viimasega vähe ettevaatlikumad.

Sõudmisest ja pikamaa jalgrattasõidust loobutagu, sest nii kopse kui südant ja neere väsitavad nad tugevasti. See-eest võib soovitada võrkpallimängu värskes õhus. Kes närvikavaliselt liiga ärritatav, see loobugu aga võistlusmängudest. Viimasele kõlbavad jalutuskäigud ning õhtuti mõni üksik tund õhuvanne. Tennist ja jalgpallimängu võib nihutada rohkem tahapoole.

Närvilisele inimesele annab kõige rohkem kasu „metsamehe“ elu, füüsilise töö tegemine, kuid omaette, mitte sundusena ehk üheskoos alati teistega. Aiatöö annab palju kosutust. Üheks tähtsamaks tingimuseks oleks ka see, et puhkust tarvitaja „metsamees“ põgeneks kaugemale maa sügavusesse, et eemale jääda kõigist väiklustest ning argipäevastest askeldustest. Väljamaal (Austrias) tarvitatakse ka rännakuid öösiti, et õppida tundma ööilu ja enese üksildust.

Üldiselt võib anda suvi küllalt rohkesti kosutust, kui puhkuseks antud vähest aega üksi kasutada küllalt otstarbekohaselt.

Riik, kes hoiab oma rahvast, peaks võimaldama ka suvepuhkust igale tehasest töötavale töölisele, nagu teistele inimestelegi, — sest just tehasetöö nõuab kõige rohkem tervise kevadist uuetsündi ning vastset kosutamist.

„Töö ja Tervise“ lugejad!

Haigekassade tegelased, töölised ja teenijad, arstid ja õpetajad, töölisühingud, raamatukogud ja lugemislauad, omavalitsuse tegelased, töösturid ja kõik kodanikud, kellel huvi soltsiaal- ja töölisküsimuste ning rahva tervishoiu vastu, — tellivad „TÖÖ JA TERVISE“.

Tööliste kindlustamisest Tshehhoslovakkias.

Tshehhoslovakkia sotsiaalkindlustuseadus on maksev ka tööliste suhtes, kes valmistavad kodus töid. 1928. a. muudatusega on valitsusele tehtud kohuseks kindlaks määrata sundkindlustamisele kuuluva palga alammäär. Et seni see korraldus pole veel ellu viidud, andis välja sotsiaalkindlustuseasutis sotsiaalministri nõusolekul ajutised määrused, millised astusid jõusse 1. juunil 1932. a.

Haiguse ja töövõimetuse vastu kindlustuse alla ei kuulu metsatöölised, kelle netto-palk ei tõuse 120 tsh. kroonini (umbes 13 krooni) kuus, kui ka isikud, kes haiguse vastu kindlustatud mõne teise tegevuse läbi. Majatöölise kindlustamine toimub nende elukoha järele. Tööandjad peavad pidama kuuaruandeid, kuhu kantakse sisse kõik majatöölised, kelledele vastaval kuul tasutud tööpalka, brutto- ja netto-tasu, terve sissemaks ja tööliselt kinnipeetud osa. Juure- ja väljakirjutamine haigekassast tehakse kuuaruande ärakirja sisseseadmisel; aruandes peab ära tähendatud olema ka nende tööliste sündimise aeg, kes aruandesse võetud esmakordselt.

Perekonnaliikmed, kes töötavad ühes, kuuluvad sunduslikule kindlustusele ainult siis, kui nad on võetud kuuaruandesse. Sissekandeid võib teha ainult, kui nad on vanemad kui 14 aastat ja teenivad vähemalt 120 tsh. krooni kuus (13 krooni). Brutto-palgast kuulub mahaarvamisele töölisel muretsetud ülalpidamise kulu ja ülejäägist 10% järelvalve kuludeks. Ülejääk on netto-palk, millest tehakse sissemaksud. Majatöölise eest on kogu sissemaks haiguse ja invaliidsuse vastu kindlustamise eest 10%, millest 55% haiguse ja 45% töövõimetuse vastu kindlustamiseks. Ettevõtja ja tööline maksavad kumbki poole. Kindlustuse sissemaksu teeb ettevõtja kord kuus kuuaruande ärakirjaga koos. Kui kassa teeb kindlaks kuuaruannete põhjal, et mõni majatöoline

mõnel kuul kindlaks määratud alam-määrä palgast teeninud ainult kahe või rohkem arvu tööandjate juures, teatab kassa vastavatele tööandjaile, millise sissemaksu osa nemad peavad tasuma.

Majatöoline, kes haigestub kindlustuse esimeses kuus, saab ainult arstlist abi ilma ravitsemiseta haiglas. Rahalist toetust antakse haigele siis, kui kindlustuse algusest on möödunud üks kuu. Toetust antakse selle palgaliigi järele,

Naistöoline.

millesse kuulus tööline oma viimase kuu keskmise palga järele. Raseduse toetust saavad ainult need naistöölised, kes viimase 12 kuu jooksul olid kindlustatud vähemalt 6 kuud. Pärast 42 päeva kuulumist kassa alla, majatöoline võib end kindlustada vabal soovil selles palgaliigis, millesse ta kuulus varem. Vabasooviline kindlustus lõpeb, kui sissemaksu pole tehtud kuni järgmise 15. kuupäevani.

Haigekassa ei avalda haigusesaladusi.

Muidugi ei avalda — ta ei ole elav olevus ja suud tal ka ei ole. Aga tema ametnikud ja teenijad, juhatuse liikmed jne. — kas nad ka ei jutusta? Kas nad linnas edasi ei räägi, et Müller'il on see ja preili Schulz'il teine haigus? Olgugi, et nad oma teadmisi ei avalda otse turul, ei salga nad, kui neilt kord alalis-külastuste lauas ehk muul juhul küsitakse. Haigus on ju üldse õnnetus, kuid siiski ei ole kuigi meelt mööda, et terve maailm sellest teab. Sagedasti on juba nii mõnigi oma teenistuskoha kaotanud seeläbi, et tööandja ehk kaastöölised enneaegselt teada said, et ta teatud, võib olla päris süüta, haiguse all kannatas.

Ei jutusta haigekassa siis tõesti mitte?

Selle üle võib iga haige, kellel haigekassa kokkupuutumist, päris muretu olla — haigekassa jutustab sama vähe kui tema ametnikud, ja juhatuse liikmed. Esiteks, keelab ametieetika haigekassa ametnikkudele liikmete haiguste üle kellegile midagi jutustamast. Kuid leidub igal ametlal inimesi, kes ei võta enda ametieetikat kuigi tõsiselt ja ka haigekassa personali hulgas võib niisuguseid musti lambakesi leida. Aga ka sarnastel juhtudel on vastuabinõud olemas. Saksa riiklise kindlustamise korraldamise § 141 näeb ette:

„Kes teadmata avaldab, mis talle ameti iseloomu tõttu mõne orgaani liikmena ehk kindlustuskandjana, kindlustusasutise liikmena ehk ametnikuna haigustest ehk muudest kindlustatute puudustest või nende põhjustest teatavaks on saanud, karistatakse rahatrahviga ehk vangistusega kuni kolme kuuni“.

Nii siis, kui kassa teenistuses seisev isik ehk juhatuse või komisjoni liige (olgu see isegi kõige ustavama sõprade ringis) ainult mõista annab kinnitatatu haigusest, millest tema haigekassas ameti kaudu teada sai, viib ennast kohtuliku karistuse häädahtu. Seega ei ole aga veel kõik lahendatud. Loomulik, et haigekassa ei hakka ühtegi silmapilku enami ametis pidama sarnast ametnikku, kes kassaosaliste haigusi välja räägib. Juhatuse ja ko-

misjoni liikmeid ei või igatahes kassast niiviisi vabastada. Siin võib muidugi kindlustusamet vahele astuda ja neid ametist usalduse puudusel kõrvaldada. See on aga auameti kandjale suurem karistus ja mis teda veel raskemalt puudutab kui kohtulik.

Võib tähendada, et haigusesaladusi Saksa haigekassades väga hästi on korraldatud. Ametnikkude ja juhatuse liikmete jne. vaikimiskäsk ei piirdu ainult haigustega ja puudustega. Teatavasti on haigekassa teenistuses seisvatele isikutele sagedasti võimalik üksikutesse ettevõtetesse pilku heita. Võib ka juhtuda, et nad sellejuures teada saavad, mida ettevõtte omanik äri ehk ettevõtte saladuseks peab ja ei soovi, et neist teised teadlikud oleksid. Ka äri- ja ettevõttesaladused on seadusega kaitstud. Rahatrahvi ning vangistuse kõrval, võivad haigekassa teenijad kes niisuguseid saladusi välja annavad, millised neile nende ameti kaudu teatavaks on saanud, karistuse alla langeda. Sarnase karistusemääraga karistatakse ka ametnikke ja juhatuse liikmeid, kes äri- ja ettevõtte saladusi välja ei anna, kuid seeläbi aga ise kasu saavad.

Igatahes võivad need karistusemäärad kas-
sateenijatele mõnikord ka raskeid õigluskonflikte välja kutsuda. On juhtumisi, kus kindlustatud kergemeelselt lasevad haigusel laialilaguneda, lihtsalt seepärast, et nad arsti eeskirjadest ei hooli. Sarnastel juhtudel on kas-
sateenijail sagedasti väga raske haige suhtes vait olla. Seadus aga ei luba talle ka siin erandit, ja teenija lootus seisab siis selles, et ta pääab haigele ikka jälle selgeks teha, kui võrd vastutustundeta ta talitab arsti korralduste mittetäitmisel. Õnneks aga tuleb sarnaseid juhtumisi harva ette.

Üldse peab ütleva, et ükski kindlustatu, kartusel, et haigekassa võib midagi välja rääkida, ei pruugi tema kasutamisest eemale jääda. (Gesundheit).

Edaspidi käsitame sama küsimust Eestis maksivate seaduste alusel.

Põletamine.

Dr. G. Seegall'i järgi.

Kõige sagedamini põletame ära oma naha päikese käes olles, kuhu paljud inimesed soojade suvekuude saabumisel siirduvad ja oma keha kestvalt päikese kiirte mõju alla jätavad, et seeläbi pruuni, tervet väljanägemist saavutada. Nahk, milline talve kestel päikesele harjunud pole, vastab siis harilikult niisugusele harjumatuks, vallatule päiksepaistele kange põletikuga, millist meie „päiksepõletamiseks“ nimetame. See on ärahoitav, kui nahk pikamööda päikse kiirte alla viiakse ja teda iseäranis õrnatundeliste inimeste juures esialgu rasvaga sisse määratakse.

Iseäranis kardetav on kohe peale suplemist, kui nahk veel märg, päikese paiste alla

minna, et ruttu „pruuniks“ põleda; õigemini oleks enne suplemist end päiksepaistel soojendada, algul lühemat aega, pärast pikemat, ehk peale suplemist päris kuiva nahaga päikse alla minna.

Päikese põletamise juures on tegemist enamasti tühise põletamisega, s. t. nahk on kõvasti punetand, paistetand ja valus, seisukord, mis küll raskusi tekitab ja vahetevahel palaviku esile kutsub, kuid asjakohase ravimisega, jahedate kompressidega, puudriga, õrnade salvidega ja sarnastega on varsti jälle kõik möödas.

On aga nahk pikemat aega kõrgema temperatuuri mõju all, ehk puutub see tulise

auruga või keevate vedelikkudega, tuleleegiga ehk keemiliste ainetega otsekoheselt kokku, siis järgneb põletamine, mis iseloomustatud rakkude tekkimisega. Rakud pistetakse lahti kõige paremini värskelt tules kuumaks tehtud nõelaga, sisu tühjendatakse, millejuures ei tohi raku pealmist nahka ära võtta, varsti pealeselle valud jäävad väiksemaks ja siis

vad sagedasti põletamise momendil sarnased abinõud, milliseid alles kohale tooma peab, mispärast aga kallist aega raisatakse. Oleks väga soovitatav, et kohtadel, kus kergelt võib põletishaavu saada, oleks alati käepärast saadaval vismutist põletisside ehk õrn salv viibimata tarvitusele võtmiseks; nii näiteks köögis, kus keeva veega jääd tükkideks lõigatakse

II.

5. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti järeleparimine, kas hammaste plombeerimine kuulub otsekoheste hammaste ravimise hulka. mis RT. 87/88 — 1925. a. § 5 ette nähtud.

Küsimus on 5. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusamets üles kerkinud Valga ühishaigekassa volinikkude korralse koosoleku protokollil läbivaatamisel, kusjuures Valga üldhaigekassa p.p. V—3 all on teinud järgmise otsuse: „Kassaliikmed saavad hammaste ravimist esimesest kassaliikmeks esitamise päevast arvates, kuna plombeerimist haigekassa arvel saavad ainult need kassaliikmed, kes vähemalt kuus kuud järgimööda kassaliikmed on olnud.“

Kinnitusnõukogu üldkoosolek küsimust arutades leidis: Kinnitusnõukogu üldkoosolek 15. veebruaril 1932. a. p.p. 2 all on seletanud, et haigekassa ei ole kohustatud võimaldama eriraviasid, milliseid ei näe ette T.T.S. III peatükk, ja võib, kui ta neid võimaldab, maksta panna mitmesuguseid norme. Kuna hamba plombeerimine ei tähenda alati hamba ravi, millised mõisted on eraldatavad teatavatel juhtudel ja hamba ravi, kui niisugune, kuulub ambulatoorse ravi mõiste alla, millist kassaliikmetele võimaldab T.T.S., hamba plombeerimine ainuüksi ilma ravita selle alla aga ei kuulu, siis on Valga ühishaigekassa peakoosolek 18. oktoobril 1931. a. p.p. V 3 all talitanud oma võimupiirides. Pealegi pole see otsus vastolus Kinnitusnõukogu määrusega RT 87/88 — 1925. a. ja selle § 5-ga, sest viimane ei kõnele arstiabi normidest, vaid arstiabi korraldamisest.

Neil põhjustel Kinnitusnõukogu üldkoosolek otsustab: anda V jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusametile tema järeleparimise peale 9. veebr. 1932. a. eeltoodud seletus.

III.

Vanem tööinspektori järeleparimine haigekassa maksude sissenõudmiste tähtaegade pikendamise asjus.

Nagu näha vanema tööinspektori ettekandest kinnitusnõukogule 27. aprillist 1932. a. nr. 5362, on küsimus tingitud asjaolust, et haigekassad, kelle kinnitusmaksu nõudmised peavad suunduma vastava jaoskonna tööinspektori kaudu, annavad võlglastele pikendusi, muudavad nõudmisi jne., mööda minnes tööinspektoriga. Kuna RT 2 — 1932. a. on avaldatud Administratiiv-sissenõudmise seadus ja arusaamatusi selle seaduse käsitamisel ei lahenda kinnitusnõukogu, ei tule kinnitusnõukogul lähemalt analüüsida sissenõudmisi ja sellega ühenduses olevaid käikusi, millised küllaldaselt käsitatud vanema tööinspektori ettekandes. Küll tuleb aga kinnitusnõukogul tähelepanu pöörata asjaolule, et täitmist leiaks Tööstusliku töö seadustiku III peatükk § 324. Kõnesoleva paragrahv määrab, et haigekassa maksude sissenõudmine peab sündima tööinspektori korraldusel. Kõnesoleva seaduse mõttes tuleb sissenõudmise all mõista ka toiminguid, mis sellega seotud, nagu sissenõudmiste

seismapanek, tähtaegade määramine jne., kui ka korraldusi, mis sissenõudmise kohta tehtud korraldusi tühistaks. Ei ole soovitatav ja lubatav, kui neis asjus teotsevad mitmed instantsid paralleelselt, mille järeldused ebasoovitavad, võtavad võimaluse tööinspektoriga jälgida sissenõudmise käiku ja on vastolus T.T.S. § 324 otsese mõistega.

Neil põhjustel Kinnitusnõukogu üldkoosolek otsustab: T.T.S. § 324 käsitamise kohta seletada, et haigekassadel ei ole õigust anda haigekassa maksude sissenõudmiste, tähtaegade, sissenõudmise seismapanekute või ära muutumiste kohta korraldusi, mööda minnes vastava jaoskonna tööinspektoriga.

IV.

Viljandi ühise haigekassa „Abi“ seletuseküsimine, kui pika aja jooksul võib haigekassa volinikkude valimiste peale kaebusi esitada, kui valimisi ei ole toimetud vastavalt põhikirja nõuetele.

Viljandi ühishaigekassa „Abi“ on esitanud kinnitusnõukogule küsimuse: missuguse tähtaega jooksul võib haigekassa volinikkude valimise vastu kaebust tõsta kinnitusametis. Ei Tööstusliku töö seadustiku III peatükis ega haigekassade normaal põhikirjas pole ette nähtud kaebuste esitamiseks mingisugust tähtaega. On antud tähtajad kaebuste esitamiseks peakoosoleku otsuste ja juhatare valimiste vastu, mida aga analoogiana seaduse seletamiseks tarvitada ei saa. Võiks sellest järeldada, et seadusevastaste valimiste vastu saaks nagu esitada kaebusi ükskõik millal. See loob aga äärmiselt vastuvõtmatu olukorra. Nii võib juhtuda, et volikogu teotseb oma volitusajast $\frac{1}{10}$ aega ning viimase $\frac{1}{10}$ aja kestel tõstetakse üles volikogu seadusepärased küsimused. Missuguse jõu omaksid teatavad volikogu otsused möödunud aja eest? Missuguse prestiiži omaks volikogu, mille vastu igal hetkel võib esitada seadusevastase süüdistust? Et selles mõttes seletuse andmine sisuliselt pole õige ega otstarbekohane, on selge. Vaadeldes küsimuse vormilist külge, peab samuti tunnistama, et määramata tähtaja lubamiseks ei leidu otsesest vormilist alust või vähemalt ei tohiks küsimus seista lahtisena. Seda määrab kaudselt ka T.T.S. § 324, mis määrab kindlaks, et valimiste kord määratakse kindlaks haigekassa põhikirjas. Valimise korrana võib siin mõista valimise protseduuri nende ettevalmistusest kuni valimiste kinnitamiseni. Järelikult peab edasikaebe tähtaeg kindlaks määratama kassa põhikirjas. Kui säärest tähtaega ette pole nähtud, tuleb kaebuse esitamine lugeda seadusepärases igal esitamise momendil, mis aga — nagu eelpool väidetud — ei ole soovitatav.

Kuna seaduses ega normaal põhikirjas täpseid tähtaegu ette pole nähtud, tuleks kinnitusnõukogul anda vastav juhtnõu ja nõuda, et haigekassad oma põhikirju selles mõttes täiendaksid; selle täitmise üle panna järelevalve tööinspektoriga peale. Kinnitusnõukogu arvates ei võiks volinikkude valimiste kohta

esitatavate kaebuste sisseandmise tähtaeg olla vähem kui kolm ja mitte rohkem kui kuus päeva pärast valimiste läbiviimist.

Ülaltoodu põhjal kinnitusnõukogu üldkoosolek otsustab: anda juhtnõuiks:

1. T.T.S. III peatüki põhjal asutatud haigekassade põhikirjad neis haigekassades, kus peakoosoleku moodustavad kassaliikmete volinikud, peavad määrama, missuguse tähtaja jooksul asjaosalistel isikutel või asutistel on õigus tõsta kinnituseametile ees kaebust.

2. Eeltähendatud punktis nimetatud tähtaeg ei või olla lühem, kui kolm ega pikem kui kuus päeva.

3. Nõuda, et haigekassad, kelle põhikir-

jad ei sisalda tähtaegasid volinikkude valimiste vastu, täiendaks vastavalt oma põhikirju järgneval peakoosolekul.

Otsus „Riigi Teatajas“ avaldada.

Ühenduses Viljandi üh. haigekassa „Abi“ volinikkude valimiste tühistamisega kinnituseametile poolt eeltoodud asjaoludel, s. t. edisikaebe tähtaja puudumise tõttu, on küsija poolt palutud selgitada, kas tööinspektori tegevus oli seadusepärane. Kuna kinnituseametile puuduvad vastavad materjalid ja kaebused tööinspektori tegevuse kohta esitatakse kinnituseametile, ei kuulu ülestõstetud küsimus käesoleval korral kinnituseametile otsustamisele.

Tartu Üldhaigekassa peakoosolek.

Tartu Üldhaigekassa peakoosolek oli kolmapäeval, 22. juunil 1932. a. kell 7 õhtul, karskusliidu ruumes, Jakobi uul. nr. 8.

Peakoosolek algab kell 7,15 õ.

Peakoosolekust võttis osa 99 volinikust 61 volinikku. Koosolekul viibis ka 5. jaoskonna tööinspektor P. Volmer.

Protokolli kirjutasi asjaajajad K. Lukk ja ametnik A. Vuhka.

1.

Peakoosoleku avamine ja peakoosoleku juhatuse valimine.

Peakoosoleku avas juhatuse esimees A. Linnomägi, kes teatas, et peakoosolek on otsusevõimeline, kuna üle poole olemasolevatest volinikkudest peakoosolekust osa võtab.

Lahtisel hääletusel valitakse peakoosoleku juhatajaks häälteenamusega A. Linnomägi, tema abiks M. Toom.

Päevakord võetakse vastu ettepanud kujul.

2.

Ülevaade Haigekassa tegevuse kohta 1. jaanuarist kuni 1. juunini 1932. a.

Ülevaade haigekassa tegevuse kohta 1. jaanuarist kuni 1. juunini 1932. a. kannab ette asjaajaja Karl Lukk. Ettekandest selgub, et haigekassa on puudujäägiga töötanud. Puudujääk 1. juuniks on kr. 7.812,40.

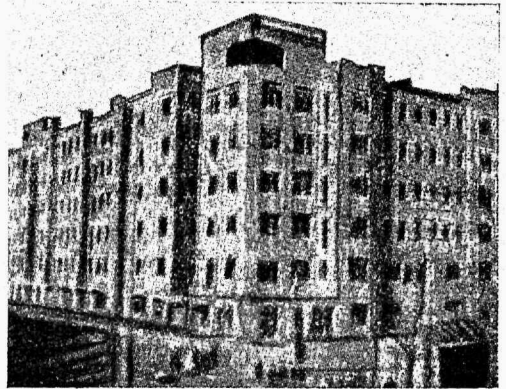
Ettekanne kuulatakse ära ja võetakse teatavaks.

3.

Põhikirja § 62 ettenähtud osa volinikkude poolt sisseantud nõudmine dr. med. E. Fischer'it lepingu-arstiks võtta.

Asjaolud dr. med. E. Fischer'i haigekassa lepingu-arstide nimekirjast kustutamise kohta kannab ette asjaajaja K. Lukk, mis ära kuulatakse. Kutse on saadetud ka dr. med. E. Fischer'ile, kes on koosolekule ilmunud ja annab oma seletusi. Järgnevad läbirääkimised. Läbirääkimiste järele tehakse volinikkude poolt järgmised ettepanekud:

1) Ära kuulatakse ja läbiarutades dr. med. Fischer'i asja, tunnustab peakoosolek juhatuse otsuse õigeks. Kuid arvesse võttes dr. med. E. Fischer'i palvet ja tema ainelist seisukorda, otsustab peakoosolek temale andeks anda ja lepingu-arstide nimekirja võtta tingimusega, et dr. med. E. Fischer võtab õigeks tema kohta käiva süüdistuse, tasub Tartu Üldhaigekassale tema läbi tekkinud kahju ja erakorralise peakoosoleku kokkukutsumisega ühenduses olevad kulud ja annab lubaduse, et sarnast asja enam ei kordu. Kui dr. med. E. Fischer'il sarnaseid asju veel ette tuleb, jääb juhatusel õigus teda vastuvaidlemata korras lepingu-arstide nimekirjast kustutada.

Uued tööliselamud Homelis.

2) Haigekassa juhatuse hoiatuste peale vaatamata ei ole dr. med. E. Fischer haigekassa lepingu-arsti kohuseid korralikult täitnud, sellepärast dr. med. E. Fischer Tartu Üldhaigekassa lepingu-arstide nimekirjast välja heita.

Häälteenamusega otsustati hääletada kiniselt, sedelitega.

Häälte lugejateks valiti A. Laane, O. Koplus ja G. Lind.

Hääletamise tagajärjed olid järgmised:

Ära on antud 60 sedelit.

Esimese ettepaneku poolt on antud 43

häält, teise ettepaneku poolt 16 häält ja erapooletuid 1 häält.

Seega esimene ettepanek vastu võetud.

4.

Kassaliikme K. Gern'i palve, temale tasuta naise kliinikus ravimise kulud.

Asjaolu kanti ette.

Peakoosolek palvet läbiarutades otsustas palvet rahuldada ühel häälel.

5.

Tislari-töökoja omaniku Jaan Peeda kaebus temalt haigekassa maksu nõudmise pärast.

Asjaolu kanti ette.

Peakoosolek kaebust läbiarutades otsustas häälteenamusega kaebuse tagajärjeta jätta.

6.

Läbirääkimised.

Läbirääkimiste all ühtegi küsimust üles ei tõstetud.

Peakoosolek lõppes kell 12 öösel.

Töölised langesid võitluses palgavähendamise vastu.

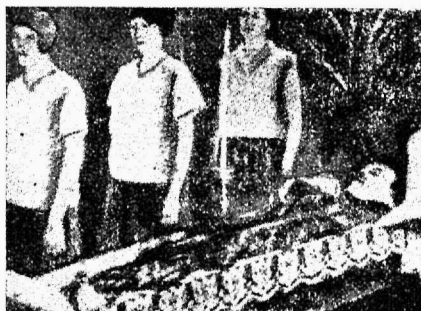
Tshehhoslovakkia Põhja-Böömimaa söekaevandustes vähendati töötasu. Vastuseks sellele algasid 40.000 töölise streiki. Mäetöölisega olid solidaarsed tekstiil-, metalli- ja ehitustöölised, teostades toetustreike.

ja püssidest tule. Kaks tööliseid said kohe surma, üle 40 haavatava.

Pildil üks surnuist, keda jäid leinama naine ja lapsed.

Suur tööliste meeleavaldus Brüksis.

Streigivõitluses langenud.

Mäetöölise vastu Brüxi saadeti sandarmid ja ratsaväesalgad.

Ratsaväelased sõitsid linnasid ja külasid mööda — laskevalmis vintovka või paljas mõök käes, valmis igasilmapiilk kallaletungima.

Töölised tahtsid Brüksis korraldada meeleavaldust.

Politsei avas streikijatele kuulipildujatest

Puusärgi juures auvahtidena naistöölised.

Ohvrite matused muutusid suureks tööliste meeleavalduseks. Böömimaale valgus igalt poolt üle maa tööliste saatkondi. Matuse ajaks jäi linnas liikumine seisma, ärid suleti.

60.000 inimest võttis matuserongist osa. Kuigi tänavailt puudus nüüd politsei ja sandarmid täielikult, oli kord eeskujulik.

Tapetute leskedele ja lastele korraldati tööliste poolt toetust.

Sotsiaalkindlustusest välismail.

Saksa sotsiaalkindlustuse bilanss.

Sotsiaalkindlustuse ülevaade 1931. a. eest on ilmunud ning sellest peegeldub ilmselt Saksamaa majanduslik kitsikus. Sissetulekud on langenud 6,5 miljardilt 5,6 miljardi marga peale, kusjuures ainult sissemaksude summa on vähenenud 500 miljoni marga võrra. Riigi juuremaksud on kahanenud 400 milj. marga võrra. Ühenduses sissetulekute vähenemisega, on kriisi tõttu väljaantud dekreediga vähendatud ka väljaminekuid. Sotsiaalkindlustuse väljamaksu kogusumma oli 1930. a. 6,17 miljardit marka ja 1931. a. 5,57 miljardit marka. Toetuse summade vähenemine puutub eestkätt

haiguse vastu kindlustamist, sest need väljaminekud on vähenenud 20% võrra. Töövõime tute ja majateenijate kindlustamise nõudmine on suurenenud, sest neis kahes kindlustusharus on koguni väljaminekute kasvu märgata.

Ühesarvatud tööta tööliste kindlustus, näitab Saksamaa sotsiaalkindlustuse kogubilanss siiski 77,3 miljonit ülejääki. Ku id see ülejääk on saadud ainult tööta tööliste kindlustuse arvel, sest vaatamata sellele, et riigi juuremaksud on vähenenud 380 miljoni marga võrra, kindlustus näitab 94 miljonit marka ülejääki. Tegelikult aga ei kata juba ammu sissetulekud väljaminekuid, sest on ju töötöö-

liste kindlustuse kokkuhoiuga valitsus veere-tanud oma kohused oma valitsuse õlgadele.

Ülejäänud kindlustuse harudest näitab ai-nult majateenijate kindlustuse sissetulek 260 miljonit juurekasvu. Kõigis teistes kindlustus-harudes on väljaminekud sissetulekust suu-remad. Sotsiaalkindlustuse (välja arvatud töötatöölise kindlustuse asutus) asutuse va-randused on hinnatud 4,61 miljardi peale 5,2 miljardi vastu eelmisel aastal. Järelevalve väl-jaminekud (väljaarvatud töötatöölise kind-lustus) on 17 miljoni marga võrra vähenenud, kui 1930. a. Pensione on saanud, terve aasta haiged olnud ja töötatöölised peamiselt (ilma kriisi ja heategevuse toetuse saajate), üldarv oli 7,6 miljonit. See näitab, et Saksamaa sot-siaalkindlustus, vaatamata toetuse vähenemi-sele, peab üla kaheksandiku tervest Saksamaa elanikkude üldarvust.

Võitlus õnnetujuhtumuste vastu kindlustamise ümber Saksamaal.

Saksamaa presidendi 4. kriisi dekreet puu-dutab ka raskelt kindlustust õnnetujuhtumuste vastu. Saksamaal on üldarvus kindlustatud õnnetujuhtumuste vastu 24 miljonit isikut. 1930. a. said pensioni 1 miljon isikut, milledest 800 tuhat kindlustatuid ja 200 tuhat nende pe-rekonna liikmeid. Mainitud kriisi dmekreediga on pensioni saajate hulgast välja heidetud 400.000 isikut, kellede töövõime kaotus teeb välja 25% alla. Sellega on saavutatud kokku-hoidu 1932. a. üle 120 miljoni marga. Kuid eks-lik on arvata, et sellega riik ja omavalitsused on vabastatud hoolekande keeludest. Hoole-kande kulud lasusid omavalitsustele ja need peavad neid katma oma vahenditest. Kuid siiski ei ole sellega õnnetujuhuste vastu kind-lustuse organisatsioon veel peastetud. Organi-satsioon on raskes majanduslikes kitsikuses ja kodanline ajakirjandus edaspidiseid kitsenduse kindluse kuludes. Tööliskonna ajakirjandus juhib tähelepanu kindlustuse puudulikkusele ja nõuab, et selle korralduse juurde lastakse ka tööliste esindajaid, kuid et võetaks ka ette uuendusi sissemaksude mõttes. Nõutakse, et sissemaksusid võetaks mitte ainult % -na väl-jamakstud palgast, vaid ka masinatesse mahu-tatud kapitalide pealt. Juhitakse tähelepanu sellele, et ettevõtetes, kus mehaniseerimine viidud kaugele, töötab vähem tööliste arv, kuid õnnetuse juhused on sagedamad, nendes aga, kus mehaniseerimine on nõrk, on töötute arv suurem.

Tööpuudus.

Töötute toitmisest Saksamaal.

„Toitluse Ajakirjas“ kirjutab Dr. Lehmann Saksamaa töötute toitmise viletsusest. Dr. Lehmann'i järgi valitseb Saksamaal varjatud nälg kõrgemal määral. Toitmise minimum on juba alla poole langenud. Nälg, mis valitseb töötute hulgas ei paista nii otsekohe välja, sest et see väga pikkamööda aastate vältel surmab. Alles eeloleval talvel järgneb Saksamaal abso-

Haiguskindlustuse seisukord Tshehoslovakkias.

Statistilistel andmetel oli Tshehoslovakkia haiguskindlustuse asutistel 1931. a. 919 mil-jonit krooni sissetulekuid ja väljaminekuid 1064 miljonit krooni. 1930. a. oli haigekassa-del sissetulekuid üldsummas 987 miljonit kroo-ni, kuid samal aastal väljaminekuid 1102 mil-jonit.

Vabatahtlikud haigekassad P.-Ameerika Ühendriikides.

Nagu dr. Mayer-Daxland „Saksamaa Hai-gekassas“ kirjutab, oli Ühendriikides 1. jaanuaril 1931. a. 121 vabatahtlikke haiguskind-lustuse ühisust. Neil ühisustel on varandust ligi ühe miljardi dollari suurusel.

Haiguskindlustuse seisukord Poolas.

Majanduslise kriisi ajal on Poola sotsiaal-kindlustus raskelt kannatada saanud. 1931. a. lõpul oli sissetulekuid haiguskindlustusmaksu-dest kogusummas 107 miljonit zloty. See sum-ma on kõigest poolt terve aasta haiguskind-lustuse väljaminekutest. Ka invaliidsuse vastu kindlustamine Posenis ja Ülem-Sileesias töö-tab suure puudujäägiga. Vanaduse- ja inva-liidsuse vastu kindlustamise sisseseadmisel terve riigi jaoks viideti majanduslise kriisi ta-gajärjel. Et töötatöölise abiandmise kassa puudujääki katta, tõsteti tuntavalt tööpuu-duse vastu kindlustamise krediite. Seadus lu-bab, et teatud piirkondades võib kinnitusi na-tuuras vastu võtta. Kaubad, mis maksudena vastu võetakse, nagu rukis, kartulid, süsi ja küttepuud, jagatakse pärast otsekohe töö-tuile välja.

Tööpuuduse vastu kindlustamine P.-Ameerika Ühendriikides.

Ühendriikides on ametkondade süsteemid, millised ühiselt tööandjatelt ja ametkondadelt ellu kutsutud. Sarnaselt kindlustatute töö-tute arv ei ole kuigi suur, kõigest 204.000. Mit-mes osariigis on sisseatud igasugused abi-andmised töötuile. Viimasel ajal on sarnased abinõud tarvitusele võetud Illinoisis ja Rhode Islandis. Esimene samm sotsiaalkindlustuse sisseseadmiseks astuti Visconsinis. Kinni-tuse alla käivad tööpuuduse vastu kindlusta-mise seaduse järgi ettevõtted, kus üle 10 töö-list tööl. Neil on maksta tööpuuduse fondi heaks 2% nende terve aasta palga summa pealt.

luutne nälg ühes kõikide tagajärjedega. Abi-andmist ei ole võimalik raskuste ulatuse pä-rast mõjuvalt läbi viia.

Kohutav tööpuudus.

Praegu on töötuid ilmas üle 50 miljoni.

Sunduslik tööpuuduse vastu kindlustamine on teostatud 77 riigist vaid 9-as: Saksamaal, Austraalias, Austrias, Bulgaarias, Inglis-maal, Põhja-Iirimaal, Iiris vabariigis, Utaa-lia, Poolas ja Schveitsi 9 kantonis.

Vabatahtlik tööpuuduse vastu kindlustamine on teostatud 11 riigis, kus selleks loodud kassad.

Töötud kannatavad hirmsasti, neist ei hoolita, vaid neid süüdistatakse, sageli mõnitatakse.

Töötuid oli:

	1929. a.	1931. a.
Inglismaal	1½ miljoni	3 miljoni
Saksamaal	2½ „	6 „
Itaalias	¼ „	1¼ „

P.-Ameerika ühendriikides on 14 miljoni töötut.

2½kriisiaasta jooksul kaotasid P.-Ameerika ühendriikide töölised 30 miljardi dollarit.

Sõjaeelarve on frankkides:

Inglismaal	19.605.000.000
P.-Ameerika ühendriikes	18.460.000.000
Prantsusmaal	13.800.000.000
Itaalia	8.417.000.000
Jaapanil	6.668.000.000
Saksamaal	4.274.000.000
Poolal	2.400.000.000

Dr. med. Paul Põdder †.

1. juunil s. a. suri 55-aastasena Tartu Üldhaigekassa kauaaegne lepingu-artist ja endine arstlise komisjoni liige Dr. med. P. Põdder. Dr. P. on sündinud 20. septembril 1877. a. Lõpetas Tartu gümnaasiumi. Õppis Tartus loomaarstiks, millise kutse omandas 1900. a. Loomaarstina töötanud Kaukaasias. Võttis osa Vene-Jaapani sõjast. Arstiteadust õppis Tartus 1906—1909. Töötas selle järele Karksis jaoskonnaarstina ja Saratovis kubermangu semstvoarstina. 1911. a. alates oli Kuresaares linnaarstiks. Võttis osa ilmasõjast. 1920. a. asus Tartusse linna tervishoiu-arsti kohale, kuhu jäi surmani.

Tartu Üldhaigekassa lepingu-artistina töötas Tartusse asumisest alates. Oli haigekassa arstlise komisjoni liige ligilähedale aastakümne

kestel. Haigekassa lepingu-artistina ja arstlise komisjoni liikmena oli temal alati selge pilt ja arusaamine nendest raskustest, millega haigekassal tuleb võidelda, püüdes leida teid nendest ülesaamiseks. Väliselt veidi kinnine ja vahest isegi järsk, kuid objektiivne ja õiglane. Dr. P. ei olnud haigekassale ainult lepingu-artistiks, vaid ka alaliseks heatahtlikeks nõuandjaks kõigis haigekassa tegevuse alal üleskerkinud küsimustes kus arsti üduanne tarvilik. Sellepärast tundub Tartu Üldhaigekassale tema kaotus kahekordsena.

Olgu talle Maarjamaa muld kerge.

K. L.

Surma lõikus.

Viljandi üldhaigekassa liigete perest lahkus 13. juunil 1932. a. surma läbi T. Tõnisson'i saeveski tööline Jaan Öunapuu, 51 a. vana. Kadunu surmapõhjuseks oli mao vähk. Teda leinama jäid abikaasa ja poeg.

Kirjandus.

Esimene abi õnnetusjuhtudel.

Selle pealkirja all on ilmunud Eesti Tervishoiu Muuseumi juhataja Dr. V. Sumbergi poolt samariitlase käsiraamat, 177 lehekülge, hulga piltidega, hind 1 kr. 75 senti.

Raamatut võib igale kodanikule, eriti igale perekonnale soovitada.

Raamatu sisu on väga rikkalik. Temas on järgmised jaotused: Märkmed inimese kehaehitusest ja tegevusest, haavad, lühike sidumisõpetus, suure verejooksu sulgemine, luumurdud ja lahasepanek, väändumised ja nikastused, üldised muljumised ja põrutused, kunstlik hingamine, meelemärkuseta olek, minestus, soojuslöök, päikesepiste, vigastused elektrivoolu läbi, uppumine, poimine, külmumine, langetõbi, merchaigus, okse ja kunstlik okse, võorkehad ja nende kõrvaldamine, mürgistused ja vastumürgid, haigete kandmine ja vedamine, kodusest haigepöetamisest, haigustest hoidumine, kodu-apteek, maleva sanitaarpaun, õnnetusjuhtudest teatamisest ja neist hoidumisest, surma tunnismärgid, surnutealitus, surmatunnistus, samariitlase ülesandede rahu ning sõja ajal jne.

Raamatu soovituseks öeldakse:

On õnnetus juhtunud, — kohe arst kutsuma või õnnetu haigemajja või arsti juurde toimetada, kuid enne seda on tarvis esimest abi anda, — kõige hädalisemat ja rutuliseimat, mis tihti elu võib päästa.

Seepärast peaks tähtsamate esimese abi andmise nõuetega igaüks tuttav olema, alates elukutsega, kus see erilisel tähtis, nagu politseinikud, tulekorjajad, rongi- ja autojuhid, sõdurid jne., ning lõpetades iga inimesega, kel elus kord võib juhtuda õnnetus, mis ei hüüa tülles.

Lugejad!

Ärge viivitage „Töö ja Tervise“ tellimiste ärasaatmisega.

Tegev toimetaja L. Johanson, kaastoimetaja Aug. Gustavson.

Vastutav toimetaja: L. Johanson.

Väljaandja: Eestimaa Haigekassade Liit.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu mnt. nr. 31.